

SCENARIUSZ

16

Czy demokracja zawsze działa? – warsztat filozoficzny

Anna Jurek

OPIS

Opis wskazania: scenariusz może być realizowany w ramach: historii, wiedzy o społeczeństwie, etyki, zajęć z wychowawcą.

Wiek: klasy 4-6 szkoły podstawowej

Cel ogólny:

Osoby biorące udział w zajęciach wiedzą, czym jest demokracja i rozumieją, że demokracja to nie tylko głosowanie większości, ale także ochrona praw mniejszości.

Cele szczegółowe:

Poznawcze - wiedza:

- Dzieci potrafią swoimi słowami powiedzieć, czym jest demokracja, wiedzą też, że jest to jedna z ustrojów politycznych.
- Znają pojęcia: większość, mniejszość, prawa mniejszości i wiedzą, że demokracja to nie tylko decyzje większości, ale także ochrona praw mniejszości.
- Potrafią podać przykłady sytuacji, w których większość może podjąć decyzję krzywdzącą dla mniejszości.

Kształcące - umiejętności:

- Dzieci potrafią uczestniczyć w głosowaniu i akceptować jego wynik.
- Potrafią wskazać uczucia osób należących do mniejszości, ale też do większości.
- Potrafią współpracować w grupie i znaleźć rozwiązanie, kompromis, który uwzględnia interesy mniejszości.

Wychowawcze - postawy:

- Dzieci rozumieją potrzebę szacunku i empatii wobec osób należących do mniejszości.
- Rozumieją, że demokracja wymaga troski o innych, a nie tylko o siebie.
- Dzieci rozwijają postawę odpowiedzialności za decyzje podejmowane wspólnie.
- Mają świadomość, że uczciwa demokracja to taka, w której każdy czuje się ważny.

Metody pracy:

- praca z tekstem, metoda problemowa, krąg dyskusyjny.

Pomoce dydaktyczne: przykłady sytuacji.

Słowo wstępu

Temat demokracji jest bardzo szeroki i obejmuje różne zagadnienia między innymi: mniejszość i większość, pluralizm, uczestnictwo, państwo, wybory, równość, zgromadzenia i dyskusje, kulturę polityczną. Każdy z tych tematów powinien być omówiony oddzielnie, żeby zrozumieć jak jest ważny jako element dobrze działającej demokracji. Na potrzeby tego konspektu, wybieram temat mniejszości i większości.

Ten konspekt można zrealizować na różne sposoby, omawiając wszystkie sytuacje lub wybierając niektóre. Warto dostosować go do etapu rozwojowego dzieci, posiadanej wiedzy, potrzeb wychowawczych. Można go zrealizować formule 1 x 45 minut: wprowadzenie, sytuacja do analizy, ćwiczenie obrazujące dany temat i podsumowanie lub 2 x po 45 minut: wybierając wszystkie elementy scenariusza.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Temat: Czy demokracja chroni wszystkich? – prawa mniejszości

I. Wprowadzenie do tematu (10 min.)

Osoba prowadząca i dzieci siadają w kole. Wprowadzenie do tematu: Dzisiaj będziemy rozmawiać o demokracji. Z czym kojarzy się Wam słowo “demokracja”? Osoba prowadząca przez chwilę czeka na odpowiedzi. Odpowiedzi mogą być trafione lub nie, ale pomogą ozeznać się, jaką wiedzę albo skojarzenia mają dzieci w tym temacie.

Prowadząca mówi dalej: Demokracja wiąże się z takimi pojęciami jak: obywatelki i obywatele danego państwa, decyzje, wybory, władza, państwo. Demokracja jest jednym z ustrojów politycznych. To sposób w jaki w danym kraju rządzą ludzie podejmując decyzje, kto i jak będzie reprezentował ich wartości i potrzeby. To takie zasady, według których działa państwo.

W mniejszej skali zasady demokracji mają zastosowanie na przykład do społeczności szkolnej. Podczas wyborów do samorządu szkolnego wybiera się osoby, które będą reprezentować potrzeby i interesy uczniów i uczennic w całej społeczności szkolnej, złożonej także z grona pedagogicznego, dyrekcji, kadry administracyjnej i zespołu dbającego o czystość w szkole.

Temat demokracji jest bardzo szeroki i obejmuje różne zagadnienia, a my skupimy się na jednym z nich: mniejszości i większości.

II. Sytuacje do analizy (po 10 - 15 min dla każdej z sytuacji)

2.1. Osoba prowadząca przedstawia sytuację:

„Podczas długiej przerwy, 20 osób chce grać w piłkę, a 5 osób chce rysować. Wychowawca/czyni przeprowadza głosowanie, w którym każda osoba ma jeden głos. Wygrywa większość – wszyscy muszą iść grać w piłkę.”

Pytania do sytuacji:

- Czy to sprawiedliwe?
- Jak czują się osoby z mniejszości?
- Co można zrobić, aby nikt nie czuł się wykluczony?
- Jakie mogą być alternatywne rozwiązania tej sytuacji?

Osoby szukają odpowiedzi na pytania, rozmawiają w kręgu.

2.2. Osoba prowadząca przedstawia sytuację:

“Klasa ma za zadanie wybrać film do obejrzenia na godzinie wychowawczej i wychowawczynie przedstawia 2 propozycje: film przygodowy lub film przyrodniczy.

Po głosowaniu, wynik pokazuje, że większość, w liczbie 11 do 9, wybrała film przyrodniczy.”

Pytania do sytuacji:

- Czy to znaczy, że mniejszość nigdy nie ma prawa głosu?
- Jak można zadbać, by mniejszość też była zadowolona?
- Czym te dwie sytuacje różnią się od siebie?

Osoby szukają odpowiedzi na pytania, rozmawiają w kręgu.

2.3. Sytuacja dla klas starszych:

“Klasy 8 mają za zadanie wybrać miejsce na Bal ósmoklasisty, czyli tradycyjną imprezę organizowaną dla uczniów kończących szkołę podstawową. Wydarzenie może się odbyć w szkole na sali gimnastycznej lub na sali bankietowej w hotelu. Jednak ta druga opcja będzie bardziej kosztowna. Pojawiają się głosy, że dla niektórych to będzie znaczący wydatek i że nie wszystkich na to stać. Z drugiej strony pojawiają się głosy, że tego typu wydarzenie zdarza się raz w życiu i warto zorganizować je na wysokim poziomie. Jakie jest rozwiązanie tej sytuacji?”

Pytania pomocnicze:

- Czy bal jest dla wszystkich osób uczących się w szkole?
- Czy to ważne, żeby każda osoba mogła w nim uczestniczyć, jeśli tego chce?
- Jakie możliwe rozwiązania takiej sytuacji przychodzą Wam do głowy?

Osoby szukają odpowiedzi na pytania, rozmawiają w kręgu.

III. Ćwiczenie obrazujące podejmowany temat (15 min)

Warto zwrócić uwagę, że w różnych sytuacjach: rodzinnych, szkolnych, społecznych, każda osoba czasem będzie w większości, a czasem w mniejszości.

Osoba prowadząca prosi, żeby osoby wstały, trochę się rozsunęły, ale pozostały w kręgu.

Mówi: Poproszę Was, żeby każda osoba, która będzie zgadzała się z wypowiedzianym przeze mnie stwierdzeniem, zrobiła krok do przodu, do wnętrza kręgu. Rozejrzała się, kto jeszcze zrobił krok do przodu, a potem wróciła na swoje miejsce.

Stwierdzenia:

- Lubię rano wstawać do szkoły.
- Jestem uczniem klasy ... (tutaj numer/nazwa klasy)
- Jestem uczennicą klasy ... (jak wyżej)
- Nie lubię brukselki.
- Interesuję się grami komputerowymi.
- Lubię chodzić do kina.
- Opiekuję się zwierzęciem w domu.
- Jestem dziewczynką.
- Jestem wnuczką.
- Urodziłam/em się w tym kraju.
- Chodzę do szkoły podstawowej.

Prowadząca prosi, żeby dzieci usiadły i może spytać: Z jakimi refleksjami wychodzicie z tego ćwiczenia? Czeką na odpowiedzi. Być może wywiąże się krótka rozmowa.

Dodaje: Stwierdzenia dotyczyły prostych spraw, ale czasem sytuacje życiowe ludzi są bardziej złożone: ludzie mierzą się z kłopotami zdrowotnymi, czasem mają niepełnosprawność, pochodzą z innego kraju, stali się bezrobotni, ale nadal są obywatelami i obywatelkami danego państwa. Od naszej wiedzy, świadomości tego, że losy ludzkie czasem są bardziej skomplikowane, ale też od obowiązującego prawa zależy, jak osoby, które w danym aspekcie należą do mniejszości są traktowane, jakie mają prawa i obowiązki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Pytania pomocnicze do zadania:

- Jak się czują osoby, które są w dużej grupie, w porównaniu do mniejszej?
- Jak mogą czuć się osoby w mniejszej grupie, w porównaniu do większej?
- Czy zawsze większość ma rację?
- Czy mniejszość może mieć lepsze argumenty w jakiejś sprawie, niż większość społeczeństwa w tej samej kwestii?

IV. Podsumowanie (5 min)

Prowadząca może powiedzieć: Demokracja to taki sposób rządzenia, w którym ludzie wspólnie decydują o ważnych sprawach. Mogą wybierać swoich przedstawicieli (np. w wyborach), a każdy ma prawo do własnego zdania i do tego, by jego prawa i wolność były szanowane. Ale skuteczność demokracji zależy od wielu warunków, w tym od tego, jak traktujemy mniejszości, na ile chcemy usłyszeć ich głos i uwzględnić ich potrzeby. W końcu, wszyscy razem żyjemy na jednym terytorium i w jednym państwie.

Źródła i polecane materiały:

1. Słownik demokracji, Marcin Król; w ramach serii "Edukacja obywatelska". Wydawca: Prószyński i S-ka SA
2. Polityka. 50 idei, które powinieneś znać, Ben Dupre. Wydawnictwo PWN
3. Wielcy filozofowie. Myśli, które zmieniły świat, Clive Gifford. Wydawnictwo Znak emotikon.
4. Filozofia dla zabieganych. Mała książeczka o wielkich ideach, Jony Thomson. Wydawnictwo Insignis Media.
5. Antypodręcznik filozofii. Lekcje sokratejskie i alternatywne, Michel Onfray. Wydawnictwo Czarna Owca.

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt "Young Democracy - Siła Mojego Głosu"
finansowany jest ze środków
Ministra Edukacji Narodowej w ramach programu Młodzi Obywatele.

Minister
Edukacji